

CARLES RIBA
LLIBRES DE POESIA

AMB TOTS ELS COMENTARIS DEL POETA

Edició i textos establerts per Jordi Malé

CARLES RIBA

Llibres de poesia

Amb tots els comentaris del poeta

EDICIÓ I TEXTOS ESTABLERTS

PER JORDI MALÉ

Edicions 62

Barcelona

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Primera edició: juny del 2019

© Hereus de Carles Riba, 2019

© de la introducció, l'edició i l'establiment dels textos: Jordi Malé, 2019

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.

Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona

info@edicions62.cat

www.edicions62.cat

Disseny de la coberta: Jordi Romero

Fotocomposició: Moelmo, s.c.p.

Impressió i enquadernació: Egedsa

DIPÒSIT LEGAL: B. 3.763-2019

ISBN: 978-84-297-7774-1

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra

(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

TAULA

Introducció

1. Els llibres 9
2. Els comentaris 14
3. La present edició 19

LLIBRES DE POESIA

RESIDU DE LA PARAULA A LLOURE 27

PRIMER LLIBRE D'ESTANCES 57

SEGON LLIBRE D'ESTANCES 111

A 119

B 143

TRES SUITES 167

UN NU I UNS ULLS 173

LÍRICA DE CAMBRA 185

ESPECTADOR 197

ELEGIES DE BIERVILLE 211

DEL JOC I DEL FOC 255

TANKES DE LES QUATRE ESTACIONS 265

PER A UNA SOLA VEU 285

TANKES DEL RETORN 299

SALVATGE COR 317

ESBÓS DE TRES ORATORIS 361

ELS TRES REIS D'ORIENT 377

LLÀTZER EL RESSUSCITAT 385

EL FILL PRÒDIG 399

POEMES (NOU LLIBRE, ENCARA SENSE TÍTOL) 431

COMENTARIS

PRIMER LLIBRE D'ESTANCES 465

SEGON LLIBRE D'ESTANCES 469

TRES SUITES 479

ELEGIES DE BIERVILLE 491

DEL JOC I DEL FOC 515

SALVATGE COR 519

ESBÓS DE TRES ORATORIS 533

POEMES (NOU LLIBRE, ENCARA SENSE TÍTOL) 539

Índexs

Índex de títols i de primers versos 545

Índex general 557

Testimonis i establiment del text

Obra inèdita en vida de Riba, conservada al Fons Carles Riba – Clementina Arderiu (dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya i consultable al Corpus Literari Digital de la Càtedra Màrius Torres). Es tracta d'un plec de vint-i-nou fulls manuscrits, amb correccions: el primer i el segon full contenen, respectivament, el títol de l'obra i la «Taula» amb els títols dels sis poemes, els quals ocupen els vint-i-set fulls següents (es conserven també, adjuntats al plec, quatre fulls més, d'un paper diferent, amb una versió prèvia d'un dels poemes, «Oració de la vida solitària»). Al full de la coberta del plec figura el títol sencer escrit en majúscules i subratllat, en dues ratlles i sense cometes: RESIDU / DE LA PARAULA A LLOURE; i a sota del títol, els anys d'escriptura entre parèntesis i sense subratllar: 1912-1919 (amb tot, al darrer poema, «Oració de la immortalitat en la paraula», sota la data d'escriptura, «Octubre 1919», consta: «Completat novembre 1922»). Al capdavant del full de la coberta, Riba hi va escriure, i posteriorment va ratllar-ho: «seguint els dos llibres d'Estances, en cos més petit i amb un breu prefaci»; i a sota, no ratllat i subratllat: «per corregir». Com que l'únic testimoni que tenim del títol és el primer full d'aquest autògraf, en el qual està escrit tot en majúscules i sense cap marca gràfica (les cometes o el subratllat) que diferenciï alguna de les seves parts, cal concloure que forma una unitat del tot uniforme (res no avala, per tant, la manera com tradicionalment s'ha escrit: *Residu de «La paraula a lloure»*, que implica imaginar que tindria dues parts: un suposat títol originari, *La paraula a lloure*, al qual Riba hauria afegit el concepte de *Residu*). Com que, a més, desconeixem si el poeta, a l'hora d'estampar el títol en rodona, hauria posat en majúscula cap dels mots que l'integren, és recomanable d'escriure'l tot en minúscules excepte la paraula inicial: *Residu de la paraula a lloure*. (Sobre aquesta obra i l'origen del títol, vegeu la primera part de la introducció al present volum, p. 11-14.)

Malgrat que tots sis poemes van ser publicats en revistes o en volums col·lectius entre 1914 i 1919, és clar que la lliçó que figura en aquest plec és la posterior, com evidencia el fet que la llengua hi ha estat regularitzada — cal tenir present que, a banda de les *Normes ortogràfiques* de 1913, el 1917 va aparèixer el *Diccionari ortogràfic* i el 1918, la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra.

Reproduïm els poemes tal com figuren als fulls manuscrits. Sols hi fem els canvis següents:

- Afegim els signes d'obertura d'interrogant, emprats per Riba a totes les edicions de llibres de poesia publicades a partir del segon llibre d'*Estances* (1930).

- Escrivim en minúscula totes les exclamacions *oh* que figuren en majúscula a l'interior de frases, perquè, tot i que Riba també va escriure en majúscula les que emprà a la primera edició del primer llibre d'*Estances* (1919), a partir de la segona (1930) les va unificar totes en minúscula.

- Hem restaurat la *r* final muda (en català oriental) en tots aquells mots en què s'indicava la seva no pronunciació mitjançant l'accent circumflex sobre la vocal anterior («sê», «dolô», etc.), un canvi que Riba va fer als poemes en què se n'havia servit en les primeres edicions dels dos llibres d'*Estances* a partir de la segona edició conjunta de 1937.

- Semblantment, hem canviat la forma «rê» per «re» les dues vegades que apareix al poema «In memoriam» (v. 100 i 116) de nou seguint l'exemple de Riba, que la utilitzà en alguns versos de les primeres edicions dels dos llibres d'*Estances* (poemes núm. 12, 37 i 39 del primer, i núm. 2 i 5 del segon), versos que va anar esmenant a partir de l'edició conjunta de 1937.

- Dins el mateix poema, esmenem la contracció «Per'xò» per «Per-xò» (v. 88 i 102) no sols perquè Riba l'escriu així a l'«Oració de la vida humil» (v. 13), sinó perquè la tornarà a emprar amb aquesta forma al darrer vers del poema «Vals» de *Tres suites* (1937) i la mantindrà escrita així fins a la darrera edició (1956).

- Per últim, al vers inicial de la tercera part del poema «Oració de la immortalitat de la paraula» esmenem la forma «horitzont» per «horitzó», que és com Riba l'escriurà totes les vegades que empra el mot als llibres poètics publicats.

Donem, a tall informatiu, les referències dels llocs on van aparèixer els poemes inicialment:

«Migdia» (1912), publicat, sense títol, dins Alexandre Plana, *Antologia de poetes catalans moderns*. Barcelona: Societat Catalana d'Edicions, 1914, p. 291-293.

«Oració de la vida humil» (octubre 1913), publicat, amb el títol «La oració de la vida humil (Fragment)», dins *Almanac de la poesia 1914*. [Barcelona]: Obsequi del impressor Francisco X. Altés a sos clients i amics, [1914], s. p. Riba no hi va incloure la quarta estrofa.

«Oració de la vida solitària» (setembre 1914), publicat, amb el títol «La vida solitària», a *La Revista*, 30, 1-1-1917, p. 21-22.

«Oració de l'angúnia poètica» (octubre 1914), publicat, amb el títol «La oració de l'angúnia poètica», dins *Almanac de la poesia 1916*. [Barcelona]: Obsequi de l'impressor F. Altés Alabart als seus clients i amics, [1916], s. p.

«In memoriam» (novembre 1914), publicat, amb el mateix títol, a *La Revista*, 2, 10-VI-1915, p. 11-12.

«Oració de la immortalitat de la paraula» (I: abril 1916; II-IV: octubre 1919; completat novembre 1922), publicat, amb el títol «La Eternitat de la Paraula», a *L'Instant*, any II, 5, 15-X-1919, p. 11-14.

MIGDIA

Migdia, llargament crinat
d'argent,
rei dels silencis
infinits, ceneix de sa lenta
puixança l'alt firmament,
i les comes lluny ondulants
amb tremolor d'oliveres,
i la vasta mar resplendent.
Tota cosa en el món és tan nova
i brillant al desig, que és la meva
la substància de tota cosa
i meu son renovament.
Per la fatiga
i la llum de tota cosa solament,
jo sé de la llum i la fatiga
de ma carn impacient,
que l'amor pastoral ha amarat
amb la correntia
múltiple i àgil
d'una rosada efusa.
I ara la teva amor
es fa lenta i ardent,
i està sobre ma pensa,
única i enorme,
immòbil flama viva,
com el sol sobre l'hora.
Oh alegria dels llavis
quan l'ànima és tota purpúria
i els pensaments s'hi mouen

lànguidament,
com de l'alta pastura
els bous alenants,
oh muda alegria,
incendiada alegria dels llavis,
el repòs de l'ànsia sonora
dels cants,
sobre ta carn nua i àvida,
que s'oblida i fulgura
tota a la tèbia follia de l'aire
com un fruit que madura!
Oh glòria fugitiva
de l'hora,
que immortalment perdura
en la porpra del bes, tornada
gust de sol arran de les dents,
i petita flama daurada
que llu a través dels pensaments,
i agudes serena
que els membres incita al noble
deler dels recomençaments
i canta amb la sang dins les venes,
quan la tarda incisiva
damunt dels nostres fronts allarga
les pàl·lides mans donadores
de la divina
malenconia.

ORACIÓ DE LA VIDA HUMIL

Jo us beneesc, Senyor,
per la mica de goig que cada dia
poseu damunt la meva carn impia:
com una matinera inquietud
per on les coses als sentits se'm mostren
agençades amb una
dolçor nova, diversa en cadascuna;
ni en tot el dia se'n perd la virtut.

Jo us beneesc, Senyor,
car si oblidava sovint la mesura
justa del goig i el cobejar em creixia
i posava en mon prec tanta follia,
no perxò us em giràveu d'escoltar:
que prou sabíeu que amb l'acompliment
ma desmesura se'm palesaria,
i m'ho llevàveu llavors lentament,
com llevem de l'infant el joc que li duria
dany: però sense fer-li massa adoloriment.

Jo us beneesc, Senyor,
perquè m'heu fet la companyia d'altres homes
que igual que jo salten molt en el goig
i s'acoten un xic en el dolor;
els que amb mi van conversant pels camins,
car la paraula d'ells em fa
més bo aquest sol d'or que hi heu vessat a dins;
els que perdonen per la vostra amor
i obliden fins i tot la recordança,

i es diria que mai
 no els ha entristit el cor l'ofensió;
 els que amb llur ralleria em fan mal
 dins la carn, que així poden
 fer-me un poc més humil, Senyor, que prou me cal.

Jo us beneesc, Senyor,
 per l'amiga que m'heu donada tan tranquil·la
 que al seu entorn s'escampa tot aconhortament;
 i riu i parla endolcidorament,
 però la fortalesa dins els seus ulls vigila
 perquè mai no me'ls miri amb torbament.
 I quan la nit s'ha estès sobre nosaltres,
 no hi ha mancat sa paraula segura
 il·luminant la gran angoixa obscura;
 i quan es descloïa l'aurora rosa i blanca,
 ella ha callat profundament,
 perquè es mogué a lloure
 l'alegria del recomençament.
 Feu, Senyor, que els meus dies
 siguin comptats pels dies d'ella:
 car soc humà i no veig, Senyor, vostre camí
 sinó per dins la transparència dels ulls d'ella.

Jo us beneesc, Senyor,
 perquè m'heu endolcit la por de la mort.
 Jo sé que vindrà com una germana gran
 i em dirà: «Avui fa un dia blau»;
 i em durà per la mà a passejar
 no sé per on, que no m'ho voldrà dir.
 Només m'haurà promès
 que jugaré una mica entre els estels,
 Senyor, aquells estels petits i radiants,

que jo veig tan amunt dintre la nit
que a penes si hi arriba el meu delit.

ORACIÓ DE LA VIDA SOLITÀRIA

Senyor que m'heu fet home entre homes,
¿per què no hi ha en mi
aquella reverència de posat,
i aquell mirar meravellat
que fan ells quan l'aturen damunt les vostres coses?
Car en ficar-se'm un goig ulls endins
jo mateix li tinc cara amb gelosia,
com a l'estrany de qui recelem
tota manyagueria;
i després l'he midat
com qui amida la mercaderia
venedora al mercat,
i el portava pertot igual que un feix
sobre l'ànima estanca...
Feu-me només, Senyor, la porta dels ulls franca,
i una mica l'oblit de mi mateix!

Que fos la meva vida el tros de terra
on el pagès té tota sa esperança,
i amb l'airet lluent i fi
de cada bon matí,
hi va primer que tot, un xic anguniant-se
per si les messes que mirava ahir
han tingut dins la negra nit cap mala mudança.
I s'afigura les collites que hi farà,
eixides de la terra colrada i ufanosa,
i també de la seva mà,
que això no pot estar-s'ho de pensar
per l'alegria que li fa

tan coratjosa.
Qui em donés ma vida per mi
com pel pagès el tros d'agrum familiar,
tan meva com si fos de carn de mi,
però de mi apartada,
calent ésse' amb fatiga conreada
per més acontentar-me el seu fruitar!

Senyor, jo us demanava un temps
que ma solitud tornéssiu sonora
amb la paraula dels amics,
entorn tan afalagadora.
Mes la impuresa feia els nostres cossos tímids
d'acostar-se massa,
i l'amor escassa
dintre dels cors soberguejants;
i ens jutjàvem, Senyor, els uns als altres,
oh Senyor, Jutge Únic,
ens jutjàvem sense juí
com si fóssim en guerra.
Ai l'amistat, orgullosa desferra
vetllant ma vasta solitud,
on he vingut a seure amb ella,
Senyor, la dona que m'heu dada forta i bella
per pagar-me no sé quina bondat
de quan jo encara era infant,
que les bondats més a pler vostre es fan.
Me l'heu donada, com una germana gran
pel germà petit,
que l'agombola mig per joc i mig per cura,
sense ombra de vergonya obscura,
contra sa cara i contra son pit,
i li vigila el bé i el mal.